

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קפז.

עין משפט
גר מצוה

בז' א מ"י פ"א מהל' נחלות
הלכה ב סמג עשין לו
טוש"ע ח"מ סי' רעו סעיף
:ח

רבינו גרשום

שלא תהא תורה שלמה.
שלא כשיהיה כליה שלכם.
שלא אומר אתם שאתם
מבקשים ומביאין ראייה
שתישרש מופרין ומקשה
הוא משום דמה לכת
בדין הוא שתישרש קודם לכת
שכן יפה כחה במקום אחי
אביה דהיינו עומדת במקום
אביה ויורשת עם אחי אביה.
אמרינן בבבא מציעא דאיתא
במבוא דתירושנו שכל הורע
בחה במקום אחין שאינה
עומדת ויורשה במקום אחי
הדבן קודם לכת. וכתיב
במעשה בנימין כשתפסיו
אחין עמו והשביטם ואמרו
יורשתם פליטה לבנימין.

[illegible]

אגב

כִּי עַל זֶה בָּחַרְתָּ מַעֲוִיָּה. טוב לך במכות הללו ממנה שהיית עני דעשיר היה ללא מניין שהפסיד איוב אלא בהמות אבל קרקעות וכסף וזהב לא הפסיד אע"ג דקאמר ערוס יאחזי מצטן אחי וערוס אשכח שמה (איוב א) מתנחם היה על הפסדו שלא היה לו לחוש שבמותו לא יוליך כלום עמו דכתיב בקהלת (ה'ד) ומאומה לא ישא בעמלו שיוֹלֵךְ צִידוֹ וְהָאֵל דְּכִתְבִּי (רישיה דקרא) (איוב מב) ירמנו לו איש קשיה אחת וגם וזכר אחד לא מפני שהיה עני אלא דורנו היו מצינאי לו:

וַאֲנִי הָאֵל וְאֶחָיו. כְּגוֹן אֲבָרָם
וַיַּעֲקֹב בְּנִכְסֵי עֶשָׂו מִהָרָא אִמֶּר
רָבָא תָא שְׁמַע הָאֲבָרָא קוּדָם לָבֵן ש״מ
שְׁאֲבָרָם קוּדָם לְפִי עֲשׂוּמוֹ לֹא הִיא
בֵּן יוֹרֵשׁ אֵת אֲבִיו אֲלֵא אֲבָרָא קוּדָם כֹּל
שְׂעָה לָבֵן שְׂהִיא סְבוּר שְׁאֲבָרָם יוֹרֵשׁ
כְּשִׁימוּת עֶשָׂו וַיִּפְּלוּ הַנִּכְסִים לְפָנֵי יִצְחָק
וַלְדֵּבְרֵיו שְׂהִיא סְבוּר שְׁאֲבָרָם קוּדָם
לַיַּעֲקֹב אֵין בֵּן יוֹרֵשׁ אֵת אֲבִיו:
וְשְׂהִיא

תלמיד תסתיים ⁶ רבי יוחנן דאמר תלמיד דאמר ⁷ רבי יוחנן דין גרמיה דעשיראה ביר תסתיים דרבי יוחנן דאמר תלמיד ומדרבי יוחנן אמר תלמיד רבי יהושע בן לוי אמר בן ⁸ והא רבי יהושע בן לוי לא אויל לבי ממאי אלא לבי מאן דשכיב בלא בני דכתיב ⁹ בכו בכה להולך ואמר רב יהודה אמר רב להולך בלא ¹⁰ בן זכר אלא רבי יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד ומדר' יהושע בן לוי הוא דאמר תלמיד רבי יוחנן אמר בן קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא הא דידיה הא דרביה: סימן הדר עני וחכם: דרש רבי פנחס בן חמא מאי דכתיב ¹¹ והדר שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא מפני מה בדוד נאמרה בו שכיבה וביואב נאמרה בו מיתה דוד שהניח בן נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן נאמרה בו מיתה ויואב לא הניח בן והכתיב ¹² מבני יואב עובדיה בן יהיאל אלא דוד שהניח בן כמותו נאמרה בו שכיבה יואב שלא הניח בן כמותו נאמרה בו מיתה דרש ר' פנחס בן חמא קשה עניות בתוך ביתו של אדם יותר מחמשים מכות שנאמר ¹³ חנוני חנוני אתם רעי כי יד אלוה נגעה בי וקא אמרי ליה חבריה ¹⁴ השמר אל תפן אל און כי על זה בחרת מעוני דרש ר' פנחס בר חמא כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים שנא' ¹⁵ חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה: זה הכלל כל הקודם בנחלה יוצאי ירכו קודמין והאב קודם לכל יוצאי ירכו: בעי רמי בר חמא אבי האב ואחי האב כגון אברהם וישמעאל בנכסי עשו איזה מהן קודם אמר רבא ¹⁶ תא שמע האב קודם לכל יוצאי ירכו ורמי בר חמא

וְיָזַל לָבֶטֶט אַחֵר וְנִקְרָא נִחְלָה מִבְּנֵימִין: ה"ג מֵלֵךְ עֹלֵי עֲצָרָה:
 ה' חֲלִיפִין מִמֶּלֶךְ מִקְוֹמוֹ: דִּין גִּרְמָא דְעֵשְׂרֵי אֲבִיר. נִשְׁאֵר אֲכָלָו שֶׁן אֶחָד מִבְּנֵי וְבוֹ הִיָּה
 שֶׁתִּי אִינוֹ טִמְאָה דְחֵמֶן בְּחֵלּוֹת פֶּרֶק ג' (מ"א) כֹּל שִׁבְעָתָה טִמְאָה חוּץ מִן הַשְּׁמִימִים וְהַשְּׁעִיר וְהַזֶּפְזוֹרִין
 וְנֶחֱמֵן לֹא הֵיחָד בֶּן אִימָא דְעֵשְׂרֵי לִיָּה דְמִי שֶׁלֵּא הֵיחָד בֶּן נִקְרָא לֹא יִירָא אֱלֹהִים לֹא הִיָּה אֹמֵר (ו')
 בְּעֵלְמָא (בִּרְבֹּת דָּף לֵד): חֲזִיף עָלֵי מֶלֶךְ דְּמִפְרָסָם חֲטָאִיהָ דְכִתְבִּיב (זִתְלֵיס לָב) אֲשֵׁרִי נִשְׂוִי פִשְׁעָה כְּסוּי חֲטָאִיהָ:
 בְּעֵלְ עֲבִיל כְּדָתָן (אֲחֵלֶת פ' טו מ"א) בִּית מֵלֵךְ טִמְאָה מִלָּא מִתִּים לְפִי שֶׁלֵּא הִיָּה רוּחָה לֹא הִתְבַּטֵּל מִלְמִדּוֹ:
 ג' יִישׁוּעָה בֶּן לִיֹּו אֵל שֶׁלֵּא הֵיחָד חֲלִיפִין: ד' רִדְבִּישׁ. מֵי דִלְדָמֵר וְהוּא גִּלְגִּילָה בֶּן וְלֹא בְּעֵשְׂרֵי אֲבִיר:
 ב' גִּרְרָא דְלִרְשׁוֹת ד'ר' פִּתְחָם בֶּן חֲמַא נִקֵּט לִיָּה הֶכָּא: י' אֵל לִילּוֹ וְגו'. הֵינִי ו' מְכּוּת שְׁהִי בְּנִתְרִים:
 אֲלֹקִי מְכּוּת נִמְלָא לִיד שִׁישׁ בֶּה חֲמֵשׁ אֲכָבְעוֹת חֲמִשִּׁים מְכּוּת: אֵל סָפֵן אֵל אִין. אֵל תְּהִרְרָה אַחֵר
 וְיֹזֶר אֵל הַחֲמִשִּׁים מְכּוּת מְעוּזִי וְהִרְיָשׁ לָךְ כֶּסֶף וְחֵזֶב וְקִרְקָעוֹת וְעִדְיִין הַקְּבִיעָה מִרְחָשׁ עֲלִיךָ יוֹתֵר
 הֵינִי זָעֵר שְׂבָאָה לוֹ חִימָה מֵאֵת הַמִּקְדָּשׁ. מִלְּאֲכִי מוֹת הֵינִי חוּלָה שְׁטוּתָה לְמוֹת: יִפְרֹכָה. יִקְמָחָה:
 אֲבִיֹו שֶׁל מֵת אִימָה מֵהֵן קוֹדֶם. וּמִשּׁוֹם דְּמִרְוִיחָהּ אֲחִי לִירֵשׁ אֵת הַמֵּת מִמֶּה אֲבִי הַמֵּת קֹא בְּעִי לֵה:
 פִּשְׁעָה וְלֹא בִיעֵרָם: הַאֲבִי קוֹדֶם לִירֵשׁ אֲבִי בְּנוֹ לֵבֵל יוֹאֲלִי יִרְכּוּ. נִמְלָא אֲבִירֵי יוֹרֵשׁ אֵת יִתְחַם מִקְמִי
 אֲחִי הוּא כִּכְלִיל יוֹרֵשׁ יִתְחַם אֵל אַחֵר אֲבִירֵי אֲבִירֵי יוֹרֵשׁ אֲבִירֵי בְּנֵי דְלִדְמָרָן בְּרִישׁ מִרְיָקִין [קסא]
 אִין לֵב עֵיין עֲלֵיֹו הֵן מִי דְרִשְׁטִין בְּכָל קִרְבּוּשׁ וְגו' אֲבִי הַמֵּת מִי דְרִשְׁטִין אֵל אִין לֵב
 אֲבִיֹו שֶׁל אֵל יִתְחַם שׁוֹם יוֹרֵשׁ דְּלִדְוִי לִירְשׁוֹ בִּיא בְּנִתְקוֹמוֹ וְהֵינִי אֲבִירֵי שְׁקוּדִים לִישְׁמַעְלָא וְכו' הִלְכָּה:

326

ללא ספק תורה שלנו כו' איננו צריך לחתוך בקש. ומינה
מעיקרא לא היה חפץ לגלות לו טעמו של דבר דאסור לגלות להם
טעמי תורה: **כשיהיה בטלה שלכם**. קל וחומר שאתם דנין מעצמכם
שיש עלינו חשבה מה לבת בנו שיפה כחה במקום אחיו שירשת

במקום אביה כגון צנות ללפחד שירש
בנכסי חפר אבי אצין עם בני חפר
שנאמר נתן תמן להם אחוזת נחלה
בצמחן אחי אצין [במדבר כו:] **אחמר צנתו**
ששורע דהא אלל האחין כס
שקיה יורשת עם אחיה בנכסי אציה
אזנה יורשת עם בת אחיה. זוא
וראה שצנות ללפחד ירשו בנכסי
חפר ולא לקחו בני חפר וצנות חפר

כל נכסי חפר נמלחם בת הנן
קודמת לבת דהיינו בנות כללח
שסקדומה לבנות חפר: ואוסו היום.
בצבת הה: שלא חירש
הבן הבן עם האחין. של בן אלה האחין
כל נכסי האב ואפילו חלק
האחין ראו לאחין המת לפי שבאותו
ממשלה פלגש בצבעה מתו במלחמה
של פטב בנימין אלוהים הנשים
הנשים נעשה לנתינים לנשים
כי נשמה מבנימין אשה ולא נותר
ממנה כי אם שש מאות שנשא נשים
אחריה מאות מבנות יבש לעד
ומאלים שטפו מבנות שלה ונמלא
ארץ בנימין לשש מאות אשה לאחר

[illegible]

כלומר לצנים הנקראים על שצט
בפירוש רבינו חננאל כלומר שנה אר
מנחם למרי נפש האצילים שהשן של
בצשעת חיבורן הכל טמא. וזוין דרבי
לצירות דין גרמא דעירארה ציר דאמרי
לא הוה עייל לבי עמיא. לבית המת לה
הוא ידירה. דין גרמא כו' דקצירא לה
קשה עניות זין. וזרין למידי רחמי. ו
דכתיב ביה אכבע אלהים הוא (שמות
מדת הדין כי יש מזירות יותר ממך כ
מהרבה בני אדם שהן עניים: חמה מ
עניי רמי כי חמה אבי אביו. של מת ול
בנכסי עשו. מיתה נקט בצעו שהוא
מעמאל ואלחק דאמרי מכה יחמי
שהאז קודם לחייו דכי הוי דדרשי
ונתמם ארס וחלתו לאחיו [מחבר מ] עיי

מסורת הש"ס

- (א) לקמן קמא, (ב) זרכות ה,;
(ג) מו"ק כז: ע"ש,
(ד) [שופטים כא], (ה) ריעב"ץ
(מ"ז, ו) ש"ך לע"ב,

תורה אור השלם

- וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּלְטֵהוּ
מִבְּנֵינִי וּמִיֶּחֱדָה שְׁבֹט
יִשְׂרָאֵל שׁוֹפְטִים כֹּה יִהְיֶה
וְאֶל בֶּן יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹּר
וְאָמַר אֲשֶׁר בִּי מִיּוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל הָעֹבְרִים אֶת נַחֲלֹתִי
בְּלִילָה מְבַדֵּר כֹּה יִהְיֶה
לְבִלְתִּי
וְעַתָּה יְהוָה וְהוּא
עָרָה וּמְצֹאָה יוֹם שָׁמָּה
וּמְצֹאָה יוֹם שָׁמָּה וְאֶפְסֵה
עֵינֵי עַם יִשְׂרָאֵל
צַנְיָה וְאֶל
4 יִשְׁמַע אֶל יִצְחָק וְשֹׁב
שָׁמָּה סֵלָה אֲשֶׁר אֵין
לְפִלְטוֹת לָמוֹ אֶל יִשְׂרָאֵל
וְהָלִים הֵם
אֵלֶיהֶם
5 וְהַבְּנוּ לָמוֹ אֶת הַנֶּדֶד
כִּי בָנוּ בְּנוֹ לְחֹלֶץ בִּי
וְשֹׁב עַד זֶרָאָה אֲשֶׁר אֵין
לְפִלְטוֹת לָמוֹ
6 יִדְמוּ כֹה יִהְיֶה
וְהוּד שָׁמָּה בְּמִדְבָּר כִּי
שָׁבַד עַד שָׁמָּה וְעַתָּה וְכִי
תֹתֵן יוֹאֵב שֶׁ הִצָּבָא יִדְמוּ
לְפָרְעָה שְׁלֹתִי
אֶפְסֵה אֶל צַרִּי:

- מלכים א יא כא
מבני יואב עבדיה בן
יהואל ועמו ממתים
ששמוה עשר הדברים:
עורא חט
חגגי חגגי אתם רעי בי יד
אלוה נגעה בי:
איוב יט כא
השמר אל תפן אל און
בי על זה בחרת מעני:
איוב לו כא
חמת מלך מלאכי מות
איש חכם יכפרנה:
משלו יד

הגהות הב"ח

- [illegible]

מוסף רש"י

דין גרמא דעשיראה ביר.
ה ע"ס של בן עשירי שמת
לו. ביר כמו בר, ולר ע"ס
פחות מכשורה ממנו שאינו
מטמא במגע והיה נושא
קשור בסודרו לעגמת נפש
(ברכות ה:).

(א) ר"ל כיון דישמעאל נמי יוצאי ירכו של אברהם כמו יצחק ולפיכך אברהם קודם דאז קודם לכל יוצאי ירכו.

[illegible]